

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ШИКИРІНСЬКА Оксана Анатоліївна

УДК 378.016:[378.3.016:7] (043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця-2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Брилін Борис Андрійович,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського, кафедра
музикознавства та інструментальної
підготовки, завідувач, м. Вінниця

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Щолокова Ольга Пилипівна,
Національний педагогічний
університет імені М.П.Драгоманова,
кафедра фортепіанного виконавства і
художньої культури, завідувач, м. Київ

кандидат педагогічних наук, доцент
Аліксійчук Олена Станіславівна,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
кафедра мистецьких дисциплін,
доцент, м. Кам'янець-Подільський

Захист відбудеться «17» грудня 2013 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корп. № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розісланий “15” листопада 2013 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.М.Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Тенденції глобалізації й оновлення навчально-виховного процесу вищої школи в контексті культурологічної парадигми освіти пов'язані з необхідністю формування творчої особистості учня як громадянина майбутнього, носія цінностей та ідеалів культури українського народу, здатного вільно орієнтуватися в різноаспектному світі мистецтва. Особливого значення ці положення набувають у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, здатних послідовно розвивати і збагачувати світогляд молодших школярів засобами мистецтва, оцінювати явища культурного життя суспільства, бути активними посередниками у системі функціонування художньо-естетичних цінностей, оскільки головна місія першого учителя – стати для дитини провідником у світ науки та мистецтва.

Одним із важливих завдань вищої педагогічної освіти у цьому аспекті є проблема формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів початкових класів як здатності до педагогічно спрямованого осмислення мистецької реальності та самовираження у мистецько-педагогічній діяльності; виховання здатності сприймати, інтерпретувати й оцінювати мистецькі твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументувати свої думки й оцінки та розуміти зв'язки мистецтва з природним і культурним середовищем, життєдіяльністю та психологією людини, сучасною технікою, засобами масової інформації. Набуття майбутніми педагогами інтерпретаційних умінь в інформаційно-гносеологічному, комунікативному, виховному та організаційно-методичному контексті дозволяє різнобічно сприймати й осмислювати факти й явища культури, формувати цілісний погляд на сучасний світ, синтезувати одержані знання і переносити їх на нові соціально-культурні об'єкти і процеси, змінюючи ракурс і збільшуючи широту сприйняття. Художньо-педагогічна інтерпретація як процес сприйняття і пізнання мистецтва впливає на мотиваційну сферу особистості студента, визначає повноцінний розвиток його загальної культури, є джерелом формування ціннісних мистецьких орієнтирів майбутнього педагога та невід'ємною умовою фахової компетентності учителів початкових класів у подальшій педагогічній діяльності.

Проблема інтерпретації мистецьких творів активно досліджується у різних наукових аспектах: філософському (Л.Архипова, М.Бахтін, Т.Берестецька, С.Бондар, Ю.Борєв, С.Васильєв, Г.Гадамер, Є.Гуренко, В.Дільтей, У.Кен, С.Кримський, П.Рікер, О.Савченко, Ф.Шлейрмахер та ін.); психологічному (Е.Волкова, І.Інгарден, Л.Копець, О.Костюк, О.Леонтьєв, Я.Пономаренко, В.Роменець, С.Рубінштейн, О.Семак, Б.Теплов, В.Шинкарук та ін.); педагогічному (Б.Брилін, Л.Бутенко, О.Ляшенко, В.Крицький, О.Полатайко, О.Щолокова та ін.); мистецтвознавчому (О.Алексєєв, Н.Жукова, О.Котляревська, В.Москаленко та ін.).

Аналіз джерельної бази дозволив зробити висновок про накопичення науковцями певного досвіду з проблеми художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у професійній підготовці педагогів. У психолого-педагогічній літературі вітчизняними науковцями підкреслюється важливість та актуальність ролі духовно-естетичних факторів в системі професійної підготовки педагогів

(О.Акімова, І.Зязюн, Н.Ничкало, О.Отіч, Г.Тарасенко, Л.Хомич, Г.Шевченко, О.Шестоपालюк та ін.). Педагогічні дослідження визначають інноваційні технології в професійній освіті вчителя (Р.Гуревич, М.Кадемія, А.Коломієць та ін.), різні аспекти педагогічного спілкування (М.Бахтін, О.Бодальов, Є.Ільїн, В.Кан-Калик, Н.Чепелєва та ін.), синтез художніх умінь та емоційно-ціннісної інтерпретації різновидів мистецтв (Б.Неменський), мистецький аспект у професійній підготовці учителя (О.Аліксійчук, В.Бутенко, Г.Васянович, В.Дряпіка, С.Коновець, В.Кудін, Г.Локарева, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Рудницька, М.Семко, О.Федій, Б.Юсов та ін.), проблему інтеграції мистецьких дисциплін (Л.Масол, Н.Миропольська, О.Шевнюк, О.Щолокова та ін.), що є важливими для визначення структури готовності майбутнього вчителя початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у професійній діяльності.

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу останні дисертаційні роботи (О.Біла, С.Єрмакова, В.Орлов, О.Отіч, Л.Хомич та ін.) з проблем професійно-мистецької підготовки майбутніх учителів. Науковці вивчають її виховний аспект (І.Казанжи, Б.Нестерович), акцентують увагу на формуванні професійних умінь майбутніх учителів засобами музики (Г.Горбуліч, В.Мішедченко, С.Олійник, Т.Рейзенкінд, Т.Скорик), театрального (Л.Дубина, Л.Зімакова та ін.), декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтв (С.Коновець, З.Резниченко, Л.Сорока), а також взаємодії різних видів мистецтв (М.Кір'ян, С.Лавріненко, Ж.Сироткіна).

Однак у попередніх дослідженнях розглядалися окремі аспекти інтерпретації, зокрема, у підготовці вчителів-філологів, музикантів та хореографів у філософському, психологічному або мистецтвознавчому контексті. Недостатньо дослідженою є проблема формування вмінь художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів майбутніх учителів початкових класів засобами інтеграції різновидів мистецтв і дисциплін художньо-естетичного циклу, що зумовлено специфікою художньо-педагогічної діяльності вчителів початкової школи.

Отже, незважаючи на значний інтерес учених до проблеми інтерпретації, питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів залишається нині мало дослідженою сферою і цілеспрямовано не вивчалось. Теорія і практика професійної педагогічної освіти у вирішенні проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів вимагає розв'язання низки **суперечностей**:

- між потребами сучасної школи щодо високого рівня професіоналізму сучасного вчителя початкових класів та реальним рівнем його мистецької компетентності;
- між доцільністю використання художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у професійній діяльності та відсутністю теоретичного і методичного забезпечення даного процесу;

- між набутими майбутніми вчителями початкових класів теоретичними знаннями й мистецькими навичками та відсутністю практичних умінь художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у власній педагогічній практиці.

Актуальність проблеми, недостатня її розробленість у наукових дослідженнях, а також потреба в розв'язанні означених суперечностей зумовила вибір теми нашого дисертаційного дослідження: *«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія педагогічного супроводу особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя» (РК 0111U001620), кафедри мистецької підготовки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського з проблеми «Підвищення ефективності мистецької підготовки майбутніх учителів початкових класів в умовах розвитку інтегративних процесів в освіті» (протокол № 1 від 11.12.2007 р.). Тему дисертації затверджено Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 3 від 24.11.2004 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 10 від 23.12.2008 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів.

Предмет дослідження – методика підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу філософських, психологічних, педагогічних і мистецтвознавчих досліджень з'ясувати сутність і структуру поняття «готовність до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів».
2. Визначити критерії, показники та встановити рівні готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.
3. Обґрунтувати педагогічні умови та модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.
4. Розробити та експериментально перевірити методику підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

Гіпотеза дослідження: ефективність підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів уможливлується дотриманням таких педагогічних умов:

- викладання дисциплін художньо-естетичного циклу на засадах інтеграції мистецтв;

- розвиток емоційно-почуттєвої сфери майбутніх учителів на високохудожніх мистецьких зразках;
- організація навчально-виховної взаємодії у системі «викладач – мистецький твір – студенти» на засадах діалогічності.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають науково обґрунтовані положення щодо філософських засад сучасної освіти (Г.Балл, І.Бех, С.Гончаренко, В.Загвязинський, І.Зязюн, В.Лутай та ін.); філософської герменевтики (Ф.Бекон, С.Васильєв, Г.Гадамер, М.Гайдеггер, В.Дільтей, С.Кримський, М.Мамардашвілі, Ф.Ніцше, П.Рікер, Г.Рузавін, Б.Целковніков, Ф.Шлейермахер та ін.); культурологічного (Ш.Амонашвілі, Е.Бондаревська, Г.Богатирьова, В.Васянович, Н.Гонтаровська, В.Гриньова, Т.Іванова, Л.Кондрацька, Н.Миропольська, Н.Ничкало, О.Олексюк, О.Отіч, Г.Падалка, О.Пехота, О.Рудницька, В.Сластьонін, М.Сова, О.Шевнюк, О.Щолокова та ін.), особистісно зорієнтованого (І.Бех, Т.Льїна, О.Мороз, В.Семиченко, І.Якиманська та ін.) та рефлексивно-особистісного (В.Кан-Калик, А.Макаренко, В.Сластьонін, В.Сухомлинський та ін.) підходів в освіті; теорії і методики професійної підготовки майбутнього учителя (О.Абдулліна, С.Архангельський, О.Глузман, Л.Міщик, О.Пехота, С.Сисоєва, М.Сметанський, В.Шахов, О.Шестоपालюк та ін.); специфіки професійної підготовки сучасного учителя початкових класів (Н.Бібік, В.Бондар, Н.Кічук, А.Коломієць, С.Литвиненко, О.Мороз, О.Савченко, Г.Тарасенко, Л.Хомич, А.Щербо та ін.); психолого-педагогічних та методологічних основ розвитку творчої особистості (О.Акімова, В.Андрущенко, Л.Виготський, Н.Гузій, С.Ковальова, Н.Кузьміна, О.Леонтєв, М.Лещенко, В.Моляко, В.Рибалка, В.Роменець, С.Рубінштейн, А.Хуторський та ін.) та виховного потенціалу мистецтва (Ю.Афанасьєв, Б.Брилін, В.Кудін, О.Лосєв, Л.Печко, О.Семашко та ін.).

Для розв'язання поставлених завдань наукового дослідження та досягнення його мети застосовувались такі **методи**:

- *теоретичні* (аналіз, синтез, систематизація, конкретизація, класифікація, моделювання, порівняння, узагальнення) для вивчення теоретичних аспектів проблеми дослідження, визначення понятійно-категоріального апарату, з'ясування структури готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів, критеріїв та рівнів її діагностики; визначення педагогічних умов та побудови відповідної моделі ефективної підготовки студентів до означеної діяльності;
- *емпіричні* (анкетування, педагогічне спостереження, бесіди, діагностичне опитування, тестування, експертна оцінка, аналіз продуктів творчої діяльності студентів, самооцінка, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) з метою вивчення стану готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів та перевірки ефективності запропонованої методики;
- *статистичні* (математична обробка результатів дослідження, відображення їх у табличних і графічних формах) для фіксації й узагальнення результатів вимірювань та забезпечення їх вірогідності й об'єктивності.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (інститут педагогіки, психології і мистецтв), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка, Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу. Всього дослідженням було охоплено 390 студентів (майбутніх учителів початкових класів) освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст» вищих навчальних закладів II-IV рівнів акредитації.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження:

- *уперше* визначено, обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності студентів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (викладання дисциплін художньо-естетичного циклу на засадах інтеграції мистецтв; розвиток емоційно-почуттєвої сфери майбутніх учителів на високохудожніх мистецьких зразках; організація навчально-виховної взаємодії у системі «викладач – мистецький твір – студенти» на засадах діалогічності); теоретично обґрунтовано й реалізовано в практиці навчання модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до означеної діяльності; розроблено критерії, відповідні показники та встановлено рівні готовності майбутніх педагогів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів;
- *уточнено* сутність і структуру поняття «готовність майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» як складного інтегративно-структурного професійно-особистісного утворення, що характеризується усвідомленою потребою в реалізації поліфункціонального потенціалу мистецтва у навчально-виховному процесі початкової школи та ціннісним ставленням студентів до мистецтва (мотиваційно-ціннісний компонент); розвиненістю психологічних якостей особистості майбутнього учителя початкових класів та сформованістю системи знань – психолого-педагогічних, культурологічних, спеціальних мистецьких – (емоційно-когнітивний компонент); сформованістю умінь і навичок творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (творчо-діяльнісний компонент);
- *удосконалено* методичні прийоми формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки;
- *подальшого розвитку* набула методика підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

Практична значущість дослідження полягає в розробці й упровадженні методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів; у розробці програмно-методичного забезпечення спецкурсу «Основи художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів». Матеріали дослідження можуть бути використані в практиці роботи вчителів початкової школи, а також у системі післядипломної освіти педагогічних працівників.

Основні результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес інституту педагогіки, психології і мистецтв Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 10/68 від 18.12.2012 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 168 від 30.11.2012 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/2309 від 29.11.2012 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (довідка № 6018/01-30/16 від 05.12.2012 р.), Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка № 01-06-263 від 06.12.2012 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на 27 науково-практичних конференціях і семінарах, з них *міжнародних*: «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2009 р.); «Теорія та практика підготовки акторських кадрів» (Запоріжжя, 2009 р.); VIII-IX мист.-пед. читання пам'яті О.Рудницької (Київ, 2010 р.); «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2011 р.); «Актуальні проблеми професійної освіти (теорія і практика)» (Вінниця-Бар, 2012, 2013 р.р.); «Сучасні проблеми та шляхи їх вирішення в науці, транспорті, виробництві та освіті 2012» (Одеса, 2012 р.); *всеукраїнських*: «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Київ-Вінниця, 2007 р.); VI мист.-пед. читання пам'яті О.Рудницької (Київ, 2008 р.); «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2009 р.); «Традиції та інновації в педагогіці початкової школи» (Сімферополь, 2009-2012 р.р.); «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (Полтава, 2010 р.); «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя» (Вінниця, 2010, 2013 р.р.); *регіональної* «Сучасні вимоги до виховної діяльності вчителя початкових класів» (Вінниця-Глухів-Бар, 2006 р.); *звітних конференціях* викладачів і студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця 2005-2013 р. р.), на засіданнях кафедр мистецької підготовки, дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Публікації. Результати дисертації відображені у 17 одноосібних публікаціях: 7 статей у наукових фахових виданнях, 10 статей у збірках наукових праць.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (285 найменувань) та 45 додатків на 103 сторінках. У роботі наведено 12 таблиць на 11 сторінках та 3 рисунки на 3 сторінках. Повний обсяг дисертації – 318 сторінок, з них – 185 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку проблеми; показано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження; окреслено його теоретико-методологічну основу; схарактеризовано методи дослідження; висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних

результатів; наведено відомості про апробацію і впровадження результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі – *«Теоретичні основи дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів»* – на підставі аналізу філософської, історичної, психологічної, педагогічної і мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження виокремлено основні напрями змісту професійної підготовки учителя початкових класів; схарактеризовано основні дефініції дослідження; встановлено структуру готовності майбутнього педагога до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів як результативного компоненту його фахової підготовки; визначено критерії, показники, рівні готовності студентів до означеної діяльності.

Ураховуючи сучасні тенденції розвитку освіти, проблему підготовки учителя у роботі розглянуто з позиції культурологічного підходу як методологічної основи змісту професійної освіти. Окреслено науково-методичний доробок дослідників проблеми культурологічної підготовки майбутніх учителів (О.Балл, Е.Бондаревська, В.Васянович, С.Гончаренко, Р.Гуревич, І.Зязюн, А.Коломієць, Л.Кондрацька, Л.Масол, Н.Миропольська, Н.Ничкало, О.Олексюк, О.Отіч, Г.Падалка, М.Сова, Г.Тарасенко, Л.Хомич, О.Шевнюк, О.Щолокова та ін.), в яких основним напрямом змісту професійної підготовки учителя визначено її культурологічну спрямованість як одного з найважливіших чинників якісного виконання основної функції освіти. Зокрема, у контексті дослідження сфокусовано увагу на таких аспектах культурологічного підходу, як спрямованість на розвиток у студентів здатності до цілісного сприйняття культурних цінностей та забезпечення системного розуміння майбутніми педагогами сутності мистецьких явищ з урахуванням закономірностей й тенденцій навчально-виховного процесу початкової школи та характерних вікових особливостей молодших школярів.

Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив уточнити базові дефініції дослідження в історичному, філософському, психологічному та педагогічному аспектах. Зокрема, з'ясовано історичні передумови виникнення терміну «інтерпретація»; виокремлено три найбільш розповсюджені її типи; визначено основну властивість художньої інтерпретації; конкретизовано предмети спрямування та методи інтерпретації.

Враховуючи специфіку навчання студентів – майбутніх учителів початкових класів – у вищому педагогічному закладі освіти, наголошено на гедоністичних, виховних та комунікативних функціях мистецтва, а також особливостях сприймання мистецьких творів молодшими школярами. Обґрунтовано використання поняття *«художньо-педагогічна інтерпретація»*, яке у контексті дослідження розуміємо як науковий метод пізнання та тлумачимо як педагогічний феномен, що характеризується розвиненістю психологічних якостей особистості (сприймання, емоції, почуття, естетичні переживання, асоціації, уява), художньо-образного мислення, сформованістю системи знань та умінь художньо-смыслового аналізу мистецьких творів, а також як дії, що полягає у трансляції учителем початкових класів художньої оцінки мистецького твору молодшим школярам з метою емоційно-естетичного впливу на свідомість учнів.

На підставі аналізу наукових праць, присвячених проблемі структурування готовності до діяльності (М.Дьяченко, Л.Кандилович, О.Мороз, О.Пехота, О.Щербаков та ін.), а також дослідження сутності і специфічних характеристик художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів як інтеграційної складової педагогічної діяльності учителя початкових класів, у контексті нашого дослідження *професійну готовність студентів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів* визначено як складне інтегративно-структурне професійно-особистісне утворення, що характеризується усвідомленою потребою в реалізації поліфункціонального потенціалу мистецтва у навчально-виховному процесі початкової школи та ціннісним ставленням студентів до мистецтва (*мотиваційно-ціннісний компонент*); розвиненістю психологічних якостей особистості майбутнього учителя початкових класів та сформованістю системи знань – психолого-педагогічних, культурологічних, спеціальних мистецьких – (*емоційно-когнітивний компонент*); сформованістю умінь і навичок творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (*творчодіяльнісний компонент*). Підкреслено, що означені структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів функціонально взаємопов'язані і визначають взаєморозвиток елементів структури через методи і форми використання художньо-педагогічної інтерпретацій у подальшій професійно-педагогічній діяльності.

З метою діагностики готовності майбутніх фахівців до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у відповідності до виокремлених компонентів визначено *критерії* та відповідні *показники* досліджуваної готовності. Ними є: вираження професійної спрямованості на формування готовності до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у професійній діяльності (характер професійної мотивації студентів, що пов'язана з інтерпретаційною діяльністю; потреби у спілкуванні з мистецтвом та інтенсивність мистецьких інтересів майбутніх учителів початкових класів; система ціннісних орієнтацій студентів); розвиненість психологічних й комунікативних якостей та оволодіння студентами системою психолого-педагогічних знань, необхідних для художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (здатність до емоційної чутливості, емпатії та рефлексії у процесі сприймання мистецьких творів; комунікативні здібності; обсяг мистецьких знань); сформованість практичних умінь творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у педагогічній діяльності (наявність творчих здібностей; рівень творчої активності; ступінь творчої самореалізації). На основі зазначених критеріїв і показників визначені змістові характеристики рівнів *готовності* майбутніх педагогів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів: формальний (низький), конструктивний (середній), креативний (високий).

У другому розділі – «Педагогічний супровід підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» – наведено результати констатувального етапу дослідження; визначено педагогічні умови ефективної підготовки студентів до художньо-педагогічної інтерпретації

мистецьких творів; окреслено модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до означеної діяльності.

У процесі констатувального етапу експерименту, який включав низку діагностичних процедур, організованих у 3 субетапи, використовувались методи опитування, анкетування, тестування, аналізу продуктів творчої діяльності студентів, педагогічного спостереження, дослідницьких бесід, інтерв'ю, творчих робіт студентів, експертної оцінки, аналізу навчально-методичної документації, порівняння, зіставлення, ранжування, кількісної та якісної обробки результатів. Результати діагностичного вивчення рівня професійної готовності студентів до здійснення художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів засвідчили недостатній рівень готовності майбутніх учителів до означеної діяльності (зафіксовано домінування конструктивного та формального рівнів в 42,7% і 35,9% опитуваних відповідно; креативний рівень досліджуваної якості виявили лише 21,4% респондентів). Такий стан сформованості готовності майбутніх учителів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів спричинений, на нашу думку, декількома факторами: несформованістю в студентів достатньої мотивації, пов'язаної з інтерпретаційною діяльністю в початковій школі, пасивністю мистецьких інтересів, нерозвиненістю емоційно-комунікативних здібностей, низькою мистецькою ерудованістю, досить посереднім творчим потенціалом та недостатнім рівнем оволодіння практичними вміннями й навичками, що необхідні для здійснення художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів. Зроблено висновок про необхідність спеціальної підготовки майбутніх педагогів до означеної діяльності.

На підставі проведеного теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, а також, узявши до уваги результати констатувального етапу експерименту, було визначено та обґрунтовано *педагогічні умови* ефективної підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів: викладання дисциплін художньо-естетичного циклу на засадах інтеграції мистецтв; розвиток емоційно-почуттєвої сфери майбутніх учителів на високохудожніх мистецьких зразках; організація навчально-виховної взаємодії у системі «викладач – мистецький твір – студенти» на засадах діалогічності. Зазначені педагогічні умови лягли в основу побудови *моделі* формування готовності майбутніх фахівців до означеної діяльності (рис.1).

Структура моделі представлена її головною метою, яка у контексті педагогічних умов прогнозує кінцевий результат підготовки: формування мотиваційно-ціннісної, емоційно-когнітивної та творчо-діяльнісної професійної готовності студентів до означеної діяльності та її відповідні рівні.

Процес професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів є послідовністю мотиваційно-інформаційного, операційно-інтегровального та проєктивно-діяльнісного етапів, кожен з яких супроводжується доцільною реалізацією відповідних принципів, технологій, методів та організаційних форм підготовки, що у сукупності ґрунтуються на особистісно зорієнтованому підході.

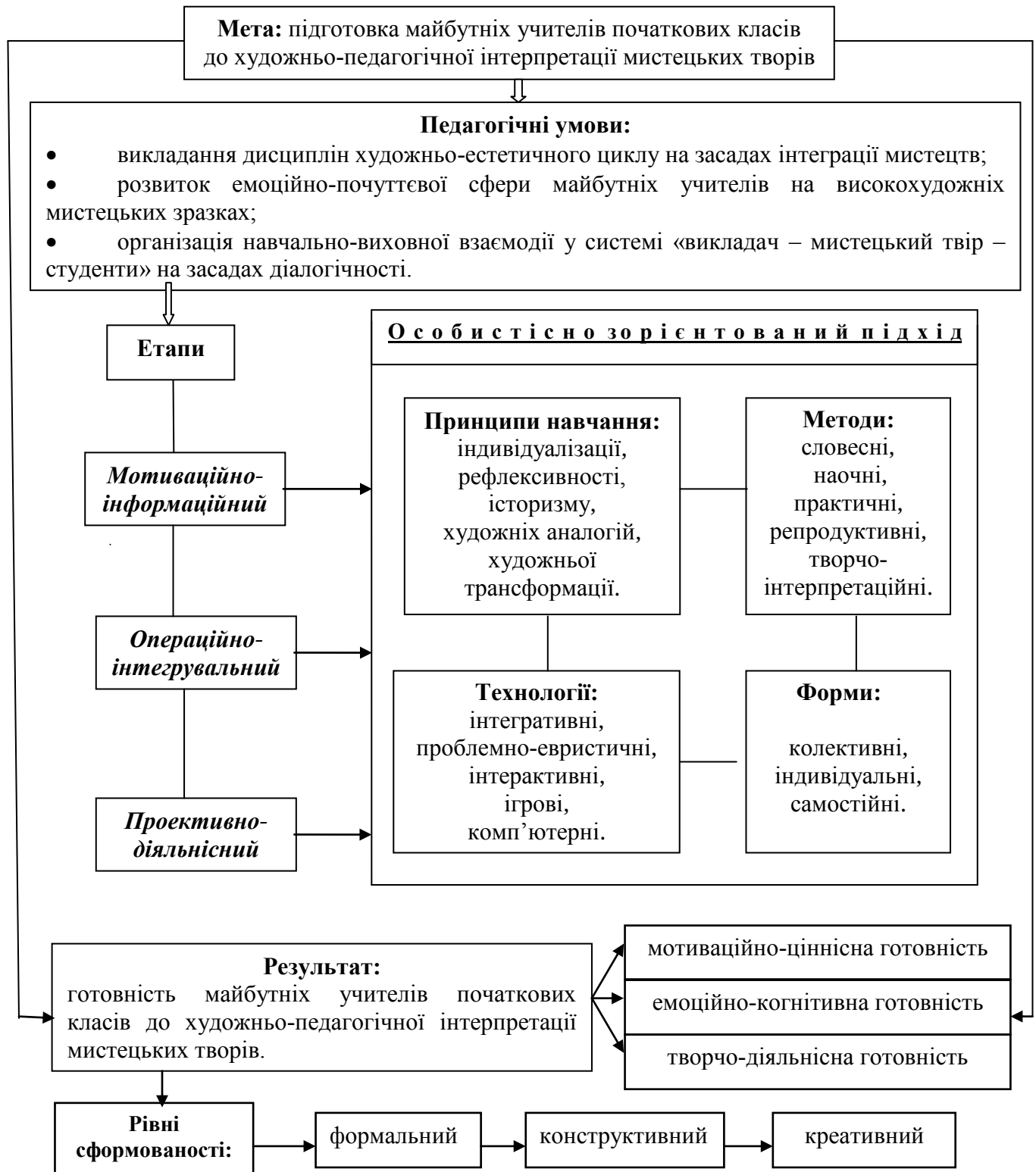

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна робота з підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено поетапну методику підготовки майбутніх фахівців до означеної діяльності,

викладено основний зміст формувального етапу експерименту; проаналізовано й узагальнено результати експериментально-дослідної роботи.

Метою першого, *мотиваційно-інформаційного етапу* було зацікавлення студентів художньо-педагогічною інтерпретацією мистецьких творів як науковим методом пізнання. Цей етап спрямовувався на вирішення наступних завдань: формування ціннісного ставлення студентів до мистецтва, розвиток пізнавальних інтересів до його різновидів (мотиваційно-ціннісний компонент); активізація емоційно-почуттєвих реакцій у процесі сприйняття творів мистецтва, збагачення та систематизація психолого-педагогічних і мистецьких фахових знань для подальшого оволодіння методом художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (емоційно-когнітивний компонент).

Реалізація завдань етапу відбувалась на заняттях з дисциплін художньо-естетичного циклу та у позанавчальний час. Якісному розв'язанню цих завдань сприяло застосування таких форм мистецького спілкування, як лекція-концерт, виставка з коментарем, екскурсії; інтерактивної технології діалогічного навчання, а також ігрових (рухливі музичні ігри, кросворди, ребуси, вікторини), пояснювально-ілюстративних (демонстрація наочності, відеоматеріалів, живе виконання вокальних та інструментальних творів), проблемно-евристичних, сугестивних, естетотерапевтичних художньо-педагогічних технологій, методів порівняльного аналізу, пошукових та інших методів, у процесі яких студенти брали активну участь в обговоренні сучасних проблем у мистецтві загалом та змісту конкретних мистецьких творів зокрема.

Операційно-інтегрувальний етап підготовки майбутніх учителів початкових класів до означеної діяльності був націлений на формування практичних умінь художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів як засобу розкриття ідейно-образного змісту творів мистецтв на основі систематизації загальнопедагогічних і фахових знань, принципів історизму, художніх аналогій, художньої трансформації, способів і форм інтегративного взаємозв'язку різновидів мистецтв. Завдання етапу зорієнтовувались на усвідомлення студентами змісту поняття художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів як педагогічного феномену; ознайомлення їх із типами, формами, методами інтерпретації та особливістю художньо-педагогічної інтерпретації; оволодіння майбутніми педагогами алгоритмом художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів. Реалізація завдань здійснювалася у процесі вивчення спецкурсу «Основи художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» та передбачала використання методів порівняльного та емоційно-сміслового аналізу, інваріантного тлумачення, тематичного моделювання, імпровізації, проблемного пошуку; інтегративних художньо-педагогічних технологій; виконання творчих завдань.

Важливою частиною експерименту на даному етапі було оволодіння студентами *алгоритмом* художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів. Спираючись на сучасні дослідження проблеми художньо-педагогічної інтерпретації (Л. Бутенко, О. Ляшенко, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.), основними етапами процесу, з яких складається алгоритм художньо-

педагогічної інтерпретації мистецького твору майбутніми учителями початкових класів, ми визначаємо:

- *художнє сприйняття*, у межах якого відбувається особистісне освоєння творів мистецтва у формі емоційного відгуку, враження, співпереживання, виявлення безпосередніх почуттів та емоцій, викликаних об'єктом сприймання;
- *осмислення* – особистісне-значиме, оцінне судження інформації, що закладена автором у твір мистецтва, визначення основної ідеї твору;
- *тлумачення* – узагальнення інформаційного змісту мистецького твору шляхом розкодування символічного змісту засобів мистецької виразності;
- *метафоризацію* мистецьких вражень за допомогою перетину з іншими художніми рядами, знаходження міжхудожніх асоціацій та комплексного використання творів різних видів мистецтв (літератури, музики, живопису та ін.) шляхом вербалізації, ілюстрування, пластики (складання розповідей, казок, віршів, створення малюнків, хореографічних композицій) тощо;
- *трансляцію* художнього образу мистецького твору дітям, на якому відбувається збагачення особистісних поглядів, позицій, ціннісних орієнтацій особистості у сфері художньо-естетичної культури, утверджується власна система критеріїв щодо оцінки мистецтва та його функцій в суспільному та особистісному житті у формі творчого плану-проекту (сценарію) здійснення естетично-виховного впливу певного твору мистецтва на учнів.

Третій – *проективно-діяльнісний* – етап дослідно-експериментальної роботи спрямовувався на формування у студентів практичних умінь творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у навчальній (практичні, лабораторні, індивідуальні заняття), позанавчальній діяльності (участь у виховних заходах мистецького спрямування) та під час педагогічної практики (підготовка бесід, інтегрованих уроків, проведення ігор тощо). Досягнення мети передбачало вирішення наступних завдань: застосування набутих умінь та навичок художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у творчих мистецьких проектах, що спрямовані на трансляцію майбутнім учителем початкових класів художньої оцінки мистецького твору молодшим школярам з метою емоційно-естетичного впливу на свідомість учнів та активізація творчої активності студентів у навчальній та позанавчальній мистецькій діяльності. Базовою формою організації діяльності студентів на даному етапі була підготовка та презентація мистецьких проектів інформаційного, дослідницького, ігрового, творчого типів; за складом учасників проективної діяльності – індивідуальні та колективні. Ґрунтуючись на принципі індивідуалізації, завдання цього етапу розв'язувалися шляхом використання художньо-педагогічних технологій, що включали дослідницькі, пошукові, проблемні методи, творчі за своєю суттю.

Аналіз результатів контрольного зрізу, проведеного на підсумковому етапі експериментального дослідження, виявив позитивну динаміку готовності студентів експериментальної групи до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів. Так, на початку експерименту майбутніх фахівців з креативним рівнем готовності зафіксовано 21,4%, після експерименту цей відсоток зріс до 36,9. Натомість зменшилася частка студентів з формальним рівнем – з 35,9% до 18,4%.

Конструктивний рівень готовності до означеної діяльності на початку експерименту виявляли 42,7% опитуваних, наприкінці експерименту – 44,7%. У контрольній групі динаміка готовності студентів коливається в межах 1-2%: респондентів з креативним рівнем готовності було 21,5%, стало 22,5%; із конструктивним – було 42,6%, стало 43,7 %; із формальним рівнем – було 35,9%, стало 33,8% (рис. 2).

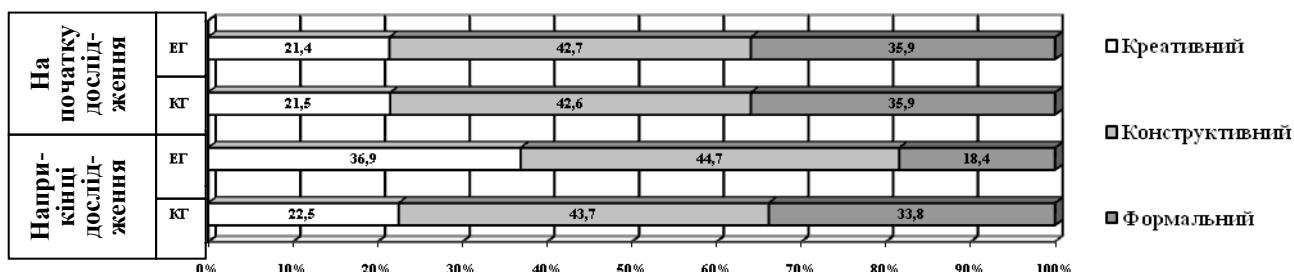

Рис. 2. Динаміка готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів

Таким чином, порівняльний аналіз рівнів сформованості професійної готовності студентів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів до та після експерименту засвідчив ефективність розробленої методики, доцільність її використання у процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Одержані у процесі дослідження якісні та кількісні результати свідчать про ефективність визначених педагогічних умов та запропонованої поетапної методики, доцільність їх використання у процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Висновки

1. Культурологічна спрямованість змісту професійної підготовки учителя початкових класів ґрунтується на вітчизняних традиціях і європейському досвіді навчання та виховання засобами мистецтва. Значний науковий доробок дослідників з означеної проблеми свідчить про важливість інтерпретації мистецьких явищ культури як важливого практично зорієнтованого інструменту, що змінює рівень уявлень учителя про соціокультурні сторони педагогічної реальності, закладає ціннісно-мотиваційну основу його професійної культури, істотно збагачує весь комплекс мистецько-педагогічних функцій.

У контексті дослідження *художньо-педагогічну інтерпретацію мистецьких творів* тлумачимо як педагогічний феномен, що характеризується розвиненістю психологічних якостей особистості (сприймання, емоції, почуття, естетичні переживання, асоціації, уява), художньо-образного мислення, сформованістю системи знань та умінь художньо-сміслового аналізу мистецьких творів, а також як дії, що полягає у трансляції учителем початкових класів художньої оцінки мистецького твору молодшим школярам з метою емоційно-естетичного впливу на свідомість учнів.

«Готовність учителя початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» уважаємо складовою загальної готовності до організації навчально-виховного процесу, інтегративним професійно-особистісним

утворенням, що включає усвідомлену потребу в реалізації поліфункціонального потенціалу мистецтва у навчально-виховному процесі початкової школи та ціннісне ставлення студентів до мистецтва (мотиваційно-ціннісний компонент); розвиненість психологічних якостей особистості майбутнього учителя початкових класів та сформованість системи знань – психолого-педагогічних, культурологічних, спеціальних мистецьких – (емоційно-когнітивний компонент); сформованість умінь і навичок творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів (творчо-діяльнісний компонент). Підкреслено, що означені структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів функціонально взаємопов'язані і визначають взаєморозвиток елементів структури через методи і форми використання художньо-педагогічної інтерпретацій у подальшій професійно-педагогічній діяльності.

2. Критеріями готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів є: вираження професійної спрямованості на формування готовності до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у професійній діяльності; розвиненість психологічних й комунікативних якостей та оволодіння студентами системою психолого-педагогічних знань, необхідних для художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів; сформованість практичних умінь творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у педагогічній діяльності. В результаті констатувального етапу педагогічного експерименту на основі зазначених критеріїв визначені змістові характеристики рівнів готовності майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів: формальний, конструктивний, креативний. Результати діагностичного вивчення рівня професійної готовності студентів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів засвідчили недостатній рівень сформованості досліджуваної професійної якості (зафіксовано домінування конструктивного (42,7%) та формального (35,9%) рівнів), що свідчить про неготовність опитуваних до здійснення означеної діяльності.

3. На підставі проведеного теоретичного аналізу психологічної та педагогічної літератури з проблеми дослідження, а також узявши до уваги результати констатувального зрізу, виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови ефективної підготовки вчителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів: викладання дисциплін художньо-естетичного циклу на засадах інтеграції мистецтв; розвиток емоційно-почуттєвої сфери майбутніх учителів на високохудожніх мистецьких зразках; організація навчально-виховної взаємодії у системі «викладач – мистецький твір – студенти» на засадах діалогічності. Зазначені педагогічні умови лягли в основу побудови моделі підготовки майбутніх фахівців до означеної діяльності, головною метою якої є формування мотиваційно-ціннісної, емоційно-когнітивної та творчо-діяльнісної професійної готовності студентів до означеної діяльності.

4. Розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено методику підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів, що передбачає організацію процесу засвоєння

студентами змісту професійної підготовки в спеціально змодельованому педагогічному середовищі впродовж усього періоду навчання у ВНЗ. Цей процес є послідовністю мотиваційно-інформаційного, операційно-інтегративного та проєктивно-діяльнісного етапів, кожен з яких супроводжується доцільною реалізацією означених педагогічних умов. Моделювання завдань, змісту, форм та методів роботи на кожному з етапів здійснюється з урахуванням особистісно зорієнтованого підходу як основного, стратегічного напрямку організації освіти.

На *мотиваційно-інформаційному* етапі підготовки дослідно-експериментальна робота спрямована на зацікавлення студентів художньо-педагогічною інтерпретацією мистецьких творів як науковим методом пізнання. Розв'язання завдань етапу (формування ціннісного ставлення студентів до мистецтва, розвиток пізнавальних інтересів до його різновидів; активізація емоційно-почуттєвих реакцій у процесі сприйняття творів мистецтва; збагачення та систематизація психолого-педагогічних і мистецьких фахових знань для подальшого оволодіння методом художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів) відбувається на заняттях з дисциплін художньо-естетичного циклу та у позанавчальний час шляхом застосування інтерактивної технології діалогічного навчання, а також ігрових, пояснювально-ілюстративних, проблемно-евристичних, сугестивних, естетотерапевтичних художньо-педагогічних технологій, аналітичних, пошукових та інших методів.

Операційно-інтегративний етап націлений на формування практичних умінь художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів як засобу розкриття ідейно-образного змісту творів мистецтв на основі систематизації загальнопедагогічних і фахових знань, принципів історизму, художніх аналогій, художньої трансформації, способів і форм інтегративного взаємозв'язку різновидів мистецтв. Реалізація завдань операційно-інтегративного етапу підготовки здійснюється у процесі вивчення спецкурсу «Основи художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів», зміст якого спрямований на оволодіння студентами алгоритмом художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів та передбачає використання методів порівняльного та емоційно-сміслового аналізу, інваріантного тлумачення, тематичного моделювання, імпровізації, проблемного пошуку; інтегративних художньо-педагогічних технологій; виконання творчих завдань.

Проективно-діяльнісний етап дослідно-експериментальної роботи спрямований на формування у студентів практичних умінь творчого застосування художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів у навчальній, позанавчальній діяльності та під час педагогічної практики. Базовою формою організації діяльності студентів на проєктивно-діяльнісному етапі є підготовка та презентація мистецьких проєктів. Ґрунтуючись на принципі індивідуалізації, реалізація завдань етапу передбачає використання художньо-педагогічних технологій, що включають дослідницькі, пошукові, проблемні методи, творчі за своєю суттю.

Аналіз одержаних у процесі контрольного експерименту результатів виявив позитивну динаміку сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до означеної діяльності (зріс відсоток студентів з креативним рівнем на

15,5%, натомість зменшилася на 17,5% кількість студентів з формальним рівнем), що свідчить про ефективність розробленої методики. Таким чином, мети дослідження досягнуто, гіпотезу підтверджено, завдання виконано.

Результати дослідно-експериментальної роботи, їх апробація на міжнародних, всеукраїнських, регіональних, звітних науково-практичних конференціях та семінарах, а також у публікаціях дали змогу констатувати ефективність педагогічних умов та запропонованої методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів.

Здійснене дисертаційне дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів і не претендує на всебічне розкриття означеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання психологічних механізмів художньо-педагогічної інтерпретації різних видів творів мистецтва учнями молодшого шкільного віку; подальше розроблення цієї проблеми на матеріалі інших навчальних дисциплін; формування інтерпретаційної культури педагога початкової школи.

Основні положення дисертаційного дослідження викладені в таких одноосібних **публікаціях** автора:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Шикирінська О. А. Формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів і музики у процесі інтерпретації музичних творів на заняттях зі спеціального інструменту / О. А. Шикирінська // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2005. – Вип. 15. – С. 72-75.
2. Шикирінська О. А. Особливості художньої інтерпретації творів музичного мистецтва (художньо-естетичний аспект) / О. А. Шикирінська // Проблеми модернізації навчально-виховного процесу : науковий вісник Південно-Українського держ. пед. ун-ту. – Одеса, 2007. – С. 208-214.
3. Шикирінська О. А. Виконавське мистецтво: особливості художньої інтерпретації / О. А. Шикирінська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2007. – Вип. 14. – С. 450-454.
4. Шикирінська О. А. Художньо-естетична освіта як невід'ємна складова фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О. А. Шикирінська // Теорія і методика мистецької освіти: матеріали III Міжнар. наук. - практ. конф.: зб. наук. пр.: – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 8 (13). – С. 130-134.
5. Шикирінська О. А. Теоретико-методологічний аспект проблеми художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Вісник Запорізького нац. ун-ту: Пед. науки. – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – № 1 (12). – С. 135 -140.
6. Шикирінська О. А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до здійснення художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія:

Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. / редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2011. – Вип. 34. – С. 462-465.

7. Шикиринская О. А. Содержание и последовательность этапов профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства / О. А. Шикиринская // Сборник научных трудов SWorld: материалы международной научно-практической конференции «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании 2012». – Одесса : КУПРИЕНКО, 2012. – Вып. 4. – С. 39-42. – ЦИТ : 412-0525.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Шикирінська О. А. Роль художньо-педагогічної інтерпретації в мистецькій підготовці майбутніх учителів початкових класів / О. А. Шикирінська // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VI мистец. - пед. читань пам'яті проф. О. Рудницької. – Чернівці : Зелена Буковина, 2010. – С. 140-142.

9. Шикирінська О. А. Організація діалогічного спілкування молодших школярів з мистецькими творами на уроках художньо-естетичного циклу / О. А. Шикирінська // Традиції та інновації в педагогіці початкової школи : зб. матеріалів Всеукраїнської науково - практичної конференції. – Сімферополь : РВНЗ «КІПУ», 2010. – Вип. 1. – С. 131-135.

10. Шикирінська О. А. Художньо-педагогічна інтерпретація мистецьких творів у професійній діяльності учителів початкових класів / О. А. Шикирінська // Наукові записки. Серія: «Мистецтво» : зб. матеріалів науково - практичної. конф. викладачів і студентів ІПП. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2010. – Вип. 1. – С. 39-42.

11. Шикирінська О. А. Теоретичний аспект проблеми художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Мистецтво в реаліях сучасної освіти: зб. наук. праць Всеукр. науково - практичної конф. / Полтавський нац. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка [та ін.]. – Полтава, 2010. – С. 122-128.

12. Шикирінська О. А. Сутність та структура готовності майбутніх вчителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: зб. матер. IX Міжнар. пед. - мистец. читань пам'яті проф. О. Рудницької / гол. ред.: І. А. Зязюн. – вид. 3 (7). – Чернівці: Зелена Буковина, 2011. – С. 586-591.

13. Шикирінська О. А. Формування когнітивно-інформаційного компоненту готовності майбутніх вчителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Традиції та інновації в педагогіці початкової школи : зб. матер. міжвуз. наук. - практ. конф. – Сімферополь : РВНЗ «КІПУ», 2011. – С. 70-73.

14. Шикирінська О. А. Педагогічна діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до здійснення художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів / О. А. Шикирінська // Наукові записки. Серія: «Мистецтво» : зб. матер.

наук. - практ. конф. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2011. – Вип. 2. – С. 34-36.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

15. Шикирінська О. А. Особливості інтерпретації творів музичного мистецтва / О. А. Шикирінська // Наукові записки. Серія: «Початкове навчання». – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2006. – Вип. 4. – С. 63-65.
16. Шикирінська О. А. Художньо-педагогічна інтерпретація творів мистецтва: теоретичний аспект / О. А. Шикирінська // Наукові записки. Серія: «Початкове навчання». – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2008. – Вип. 6. Ч. 1. – С. 225-228.
17. Шикирінська О. А. Феномен художньої інтерпретації: філософський аспект / О. А. Шикирінська // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. матер. Всеукр. наук. - практ. конф. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2009. – С. 246-249.

АНОТАЦІЇ

Шикирінська О. А. «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів» : Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2013.

Дисертація присвячена проблемі підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів. Визначені, обґрунтовані й експериментально перевірені педагогічні умови ефективної підготовки студентів до означеної діяльності. З'ясовані критерії та рівні готовності майбутніх фахівців до художньо-педагогічної інтерпретації творів різних видів мистецтв в умовах початкової школи.

У роботі доведено, що впровадження методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів на основі визначених педагогічних умов та поетапної реалізації (мотиваційно-інформаційний, операційно-інтегровальний, проєктивно-діяльнісний етапи) сприяє позитивним змінам у рівнях готовності студентів до означеної діяльності.

Ключові слова: мистецькі твори; художньо-педагогічна інтерпретація; готовність до художньо-педагогічної інтерпретації мистецьких творів; педагогічні умови; методика фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Шикиринская О. А. «Подготовка будущих учителей начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства» : Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. –

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского. – Винница, 2013.

Диссертационное исследование посвящено проблеме подготовки будущих учителей начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства. В диссертации обоснована культурологическая направленность современного профессионально-педагогического образования на развитие у студентов способности к целостному восприятию культурных ценностей и обеспечению системного понимания будущими педагогами сущности произведений искусства с учетом закономерностей и тенденций учебно-воспитательного процесса начальной школы и характерных возрастных особенностей младших школьников.

В работе охарактеризована художественно-педагогическая интерпретация как педагогический феномен, сущность которого заключается в трансляции учителем начальных классов художественной оценки произведения искусства младшим школьникам с целью эмоционально-эстетичного влияния на сознание учеников. Интерпретационная деятельность будущих учителей начальных классов нацелена на реализацию основных учебно-воспитательных задач начального звена общей системы образования, творческое осуществление художественно педагогической деятельности в школе и обеспечения формирования высокого уровня художественной культуры младших школьников.

В диссертации определена профессиональная готовность будущего учителя начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства как профессионально важное качество личности студента, которое характеризуется интегративным сочетанием трёх взаимосвязанных компонентов: мотивационно-ценностного, эмоционально-когнитивного и творчески-деятельного и отображает структуру его будущей профессиональной деятельности. В соответствии с выделенными компонентами определены критерии (выражение профессиональной направленности на формирование готовности к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства в профессиональной деятельности; степень развития психологических и коммуникативных качеств и овладения студентами системой психолого-педагогических знаний, необходимых для художественно педагогической интерпретации произведений искусства; сформированность практических умений творческого применения художественно-педагогической интерпретации произведений искусства в педагогической деятельности) и уровни (формальный, конструктивный, творческий).

Теоретически обоснованы и экспериментально проверены педагогические условия, соблюдение которых способствует эффективной подготовке будущих учителей начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства: преподавание дисциплин художественно-эстетического цикла на принципах интеграции искусств; развитие эмоционально-чувственной сферы будущих учителей на высокохудожественных образцах искусства; организация учебно-воспитательного взаимодействия в системе «преподаватель - произведение искусства - студенты» на принципах диалогичности.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена методика подготовки будущих учителей начальных классов к обозначенной

деятельности, которая предусматривала организацию процесса усвоения студентами содержания профессиональной подготовки в специально смоделированной педагогической среде в течение всего периода обучения в вузе. Этот процесс является последовательностью мотивационно-информационного, операционно-интегрирующего и проективно-деятельного этапов, каждый из которых сопровождается целесообразной реализацией обозначенных педагогических условий, соответствующих принципов, технологий, методов и организационных форм подготовки, что в совокупности основываются на личностно-ориентированном подходе. Экспериментально-исследовательская работа проводилась в процессе изучения студентами дисциплин художественно-эстетического цикла, спецкурса «Основы художественно-педагогической интерпретации произведений искусства», во время прохождения будущими учителями педагогической практики и во внеучебное время. Результаты диссертационного исследования подтверждают, что определение педагогических условий, разработка и внедрение методики подготовки будущих учителей начальных классов к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства являются педагогически обоснованными и оказывают положительное влияние на уровень готовности студентов к обозначенной деятельности.

Ключевые слова: произведения искусства; художественно-педагогическая интерпретация; готовность к художественно-педагогической интерпретации произведений искусства; педагогические условия; методика профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов.

Shikirynska O. A. «Preparation of the future teachers of elementary school to the art-pedagogical interpretation of artworks». – Manuscript.

Thesis submitted for the Scientific degree of a candidate of Pedagogical Sciences on the speciality 13.00.04 – theory and methods of professional training. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynski, Vinnytsia, 2013.

The dissertation is devoted to the problem of preparation of the future teachers of elementary school to the art-pedagogical interpretation of artworks. Pedagogical conditions of effective preparation of students to designated activity are defined, proved and checked experimentally up. Criteria and levels of readiness of the future specialists to the art-pedagogical interpretation of products of different art forms in the conditions of elementary school are found out.

In work it is proved that introduction of the methods of preparation of the future teachers of elementary school to the art-pedagogical interpretation of artworks on the basis of certain pedagogical conditions and stage realization (motivational informative, operation integrating, design-active stages) promotes positive changes in levels of readiness of students to the designated activity.

Keywords: artworks; art-pedagogical interpretation; readiness to the art-pedagogical interpretation of artworks; pedagogical conditions; method of professional training of future teachers of elementary school.

Підписано до друку 11.11.2013 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура TimesNew Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 0,9
Наклад 100 прим. Зам. № 1854

Віддруковано з оригіналів замовника

ТОВ «Нілан-ЛТД»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (04332)69-67-69, 603-000.